

KARUSLOOMAKASVATUSE UURING

Lõpparuanne

Teostaja:

Eesti Maaülikooli veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut ning
majandus- ja sotsiaalinstituut

Uuringu autorid:

Peep Piirsalu

Eesti Maaülikool, söötmise osakonna dotsent (projektijuht)

Mati Mõtte

Eesti Maaülikool, majandus- ja sotsiaalinstituut, maamajanduse uuringute ja analüüsi osakonna juhataja

David Arney

Eesti Maaülikool, söötmise osakonna professor

Irje Nutt

Eesti Maaülikool, söötmise osakonna vanemlaborant

Liia Taaler

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS, geneetilise hindamise spetsialist

Lähteülesanne:

Karusloomakasvatuse sektori majandusliku olukorra väljaselgitamine aastatel 2000–2014

- karusloomakasvatusega seotud ettevõtete hulk Eestis
- ettevõtete struktuur
- kasvatatavate karusloomade liigid
- töötajate arv ja vanuseline struktuur
- karusloomakasvatuse ettevõtete investeeringud ja maakasutus aastatel 2000–2014
- karusloomakasvatuse ettevõtete kasumlikkus (sh mida, kui palju ja kuhu turustatakse)
- karusloomakasvatuse osatähtsus riigi SKP-s ja ekspordis

Uuringu raames koostati kahe stsenaariumi ülevaade, kus hinnati potentsiaalset majanduslikku ja sotsiaalset mõju

- karusloomakasvatuse keelustamise korral 10-aastase üleminekuperioodiga;
- karusloomakasvatuse mittekeelustamise korral eeldades, et karmistuvad loomakaitsenõuded tõstavad tootmise omahinda 20%.

Teise stsenaariumi osas uuriti üldhinnangut karusloomakasvatuse arengutrendide osas (tootmise jätkamine praeguses mahus/kasvamine/kahanemine).

Uurimis- ja analüüsimetoodika

- Vaatlusperiood: struktuursete näitajate puhul ajavahemik 2000–2014 ja majandusnäitajate analüüsimiseks periood 2010–2014
- Sihtgrupp: äriregistris ettevõtjana registreeritud karusloomakasvatajad seisuga 01.10.2015. Samuti Eesti Karusloomakasvatajate Aretusühingu andmetel valdkonnas tegutsenud ettevõtjad ja isikud
- Andmete kogumise meetodid: kombineeritud (sh küsitlused, erinevaid päringud, fookusgrupp)

Andmeallikad

1. Statistikaameti andmed
2. Oksjonikeskuste andmebaaside andmed (Saga Furs OY, Copenhagen Fur) oksjonitel müüdnud nahkade arvu, keskmise hinna ja nahku müünud farmide arvu kohta (2000-2015 Saga Furs OY, 2005-2015 Copenhagen Fur)
3. Ettevõtjate küsitlus
Küsimustik saadeti välja e-kirja teel kiskjaliste karusloomade kasvatajatele (10) ja tšintšiljakasvatajatele (59)

e-kiri sisaldas linki Google Formsi abil koostatud ankeetküsitlusele ning kirjalisas Exceli tabeleid töölehtedega

Ankeetküsitlusele sai vastata veebikeskkonnas, Exceli tabelid paluti e-kirja teel täidetuna tagasi saata

Vastuseid kiskjaliste karusloomade kasvatajatelt ankeedile 5 ja täidetud tabeleid 4, tšintšiljakasvatajatelt vastavalt 11 ja 8

Andmeallikad

4. Karusloomafarmide järelvalvetulemused loomakaitse ja loomaterwise valdkonnas Veterinaar- ja Toiduameti Loomakaitse büroo kontrollkülastuste alusel (rebased, mingid, tšintšiljad) viimase 5 aasta jooksul (2011–2015).

Küstiti andmeid kontrollkülastuste arvu, tehtud ettekirjutuste arvu ja ettekirjutuste sisu kohta eraldi looma tervise ja loomakaitse valdkonnast.

5. Loomade heaolu ja karusloomakasvatuse eetilised aspektid -Eesti Maaülikooli loomade heaolu professor David Arney

6. Karusloomakasvatuse fookusgrupi intervjuude kokkuvõtted

Ettevõtete majandustulemuste analüüs

- Viidi läbi 17 tegutseva äriühingu andmetel
- Kasutati äriregistrist kogutud majandusaasta bilansi ja kasumiaruande andmeid ning ankeetküsitlust
- FIE-de kohta koguti andmed Maksu- ja Tolliametist 13 tegutseva isiku tuludeklaratsiooni E vormi kohta, kus andmed saadi agregeeritud tulemina
- Ressursside ja lisategevusalade hindamiseks võrreldi ettevõtjate andmeid PRIA toetuste registri andmetega
- Eelkõige võrreldi toetusõigusliku maa ja teiste põllumajandusloomade olemasolu

Karusloomakasvatuse dünaamika 2000-2014

Ettevõtjate arv aastas perioodil 1996–2015

Periood	Ettevõtjate arv	
	rebane, mink	tšintšilja
1996–1999	10, sh 2 lõpetajat	10, sh 2 lõpetajat
2000–2005	9, sh 3 lõpetajat	52, sh 7 lõpetajat
2006–2010	7, sh 4 lõpetajat	45, sh 13 lõpetajat
2011–2015	4, sh 1 lõpetaja	32, sh 5 lõpetajat
01.01–31.12.2015	4	27

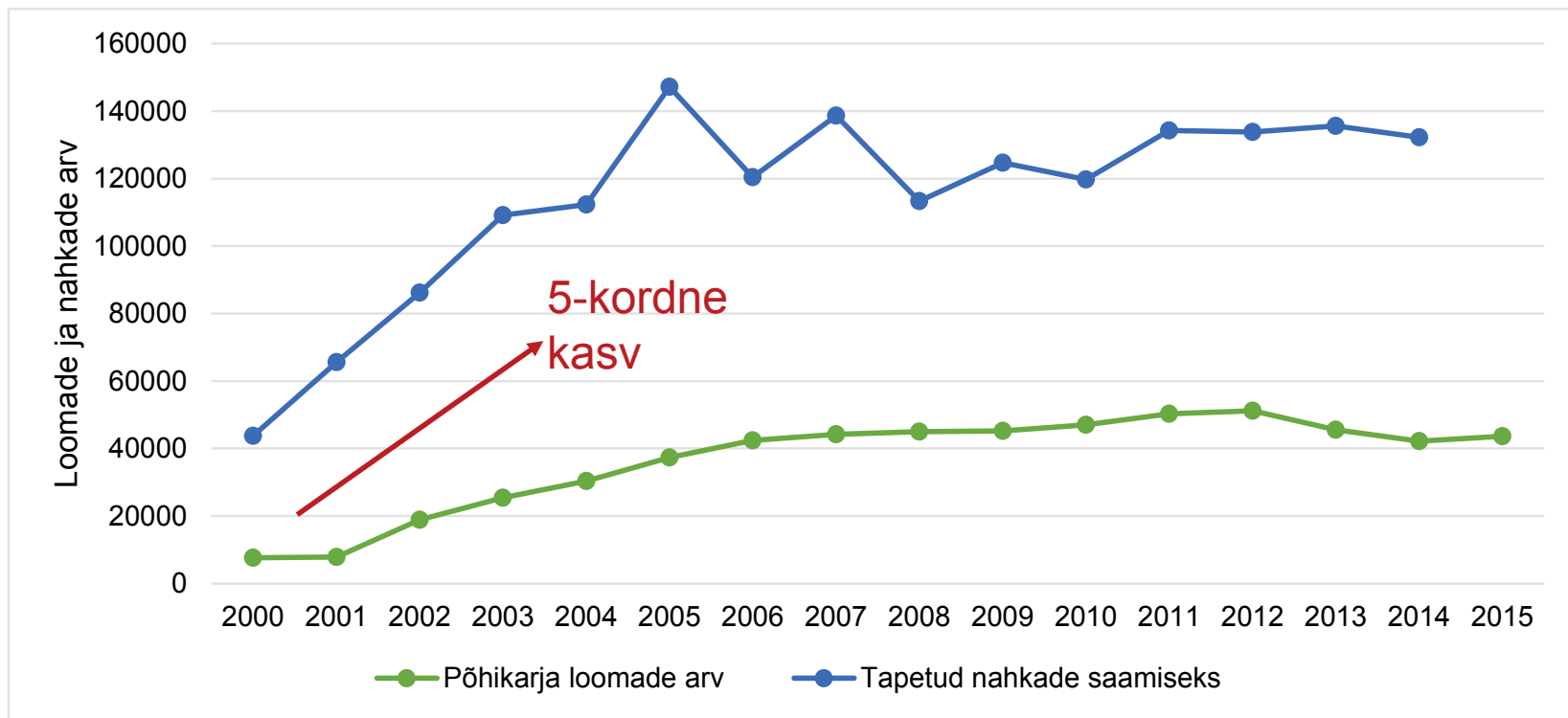
Eesti karusloomakasvatuse sektorit iseloomustab aeglane areng. Areng on toimunud 4-aastaste perioodidena. Kokkuvõtvalt on sektoris väike ettevõtjate arv.

Karusloomakasvatuse dünaamika 2000-2014

Tšintšiljafarmide arv on varieerunud 27 farmi (2015) ja 52 farmi vahel. Kui aga lähtuda Kopenhagen Fur oksjonikeskuse andmetest, siis on Eestist Taani oksjonile saatnud ajavahemikul 2005–2015 minimaalselt 42 farmi (2015) ja maksimaalselt 78 farmi (2008), kusjuures aastate keskmisena saatis Eestist oksjonikeskusesse nahku 60 farmi.

Seega võib öelda, et momendil on Eestis ligikaudu **35-45 karusloomafarmi**

Põhikarja arv ja toornahkade müük

(Allikas: Statistikaamet 14.12.2015. Põllumajandus arvudes 2004 (kogumikud perioodil 2004–2014))

Karusloomade (mingid, hõberebased, sinirebased, kährikud, tšintšiljad) põhikarja ja nahaloomade arvukus kokku küsitluses vastanud ettevõtetes 2000–2015

Liik/Aasta	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	Mingid							
Põhikari	3985	30 630	40 101	43 285	43 699	37 580	34 090	35 800
Nahaloomad	11 669	95 090	113 398	121 459	125 226	128 096	113 332	107 250
Kokku	15 654	125 720	153 499	164 744	168 925	165 676	147 422	143 050
Vastanuid	1	1	1	1	1	1	1	1
	Hõberebased							
Põhikari	1730	2636	2929	2982	3206	3281	2900	2797
Nahaloomad	4016	6219	6195	7140	6471	7067	6908	7616
Vastanuid	2	1	1	1	1	1	1	1
Kokku	5746	8855	9124	10 122	9677	10348	9808	10 413
	Sinirebased							
Põhikari	1870	3468	3090	3144	3397	3745	4200	4441
Vastanuid	2	1	1	1	1	2	2	2
Nahaloomad	4328	8761	5409	5753	8212	8129	8276	15343
Vastanuid	2	1	1	1	1	1	1	2
Kokku	6198	12 229	8499	8897	11 609	11 874	12 476	19 784
	Kährikud*							
Põhikari		186	409	323	431			
Nahaloomad		730	1800	1494	1992			
Kokku		916	2209	1817	2423			
Vastanuid		1	1	1	1			
	Tšintšiljad							
Põhikari	61	642	853	891	890	1003	991	569
Vastanuid	3	6	7	7	7	8	8	6
Nahaloomad		915	1182	1464	1402	1507	1357	677
Vastanuid		5	6	7	7	7	7	5
Kokku	61	1557	2035	2355	2292	2510	2348	1246
Põhikari kokku	7646	37 562	47 382	50 625	51 623	45 609	42 181	43 607
Nahaloomad kokku	20 013	111 715	127 984	137 310	143 303	144 799	129 873	130 886
Kõik kokku	27 659	149 277	175 366	187 935	194 926	190 408	172 054	174 493

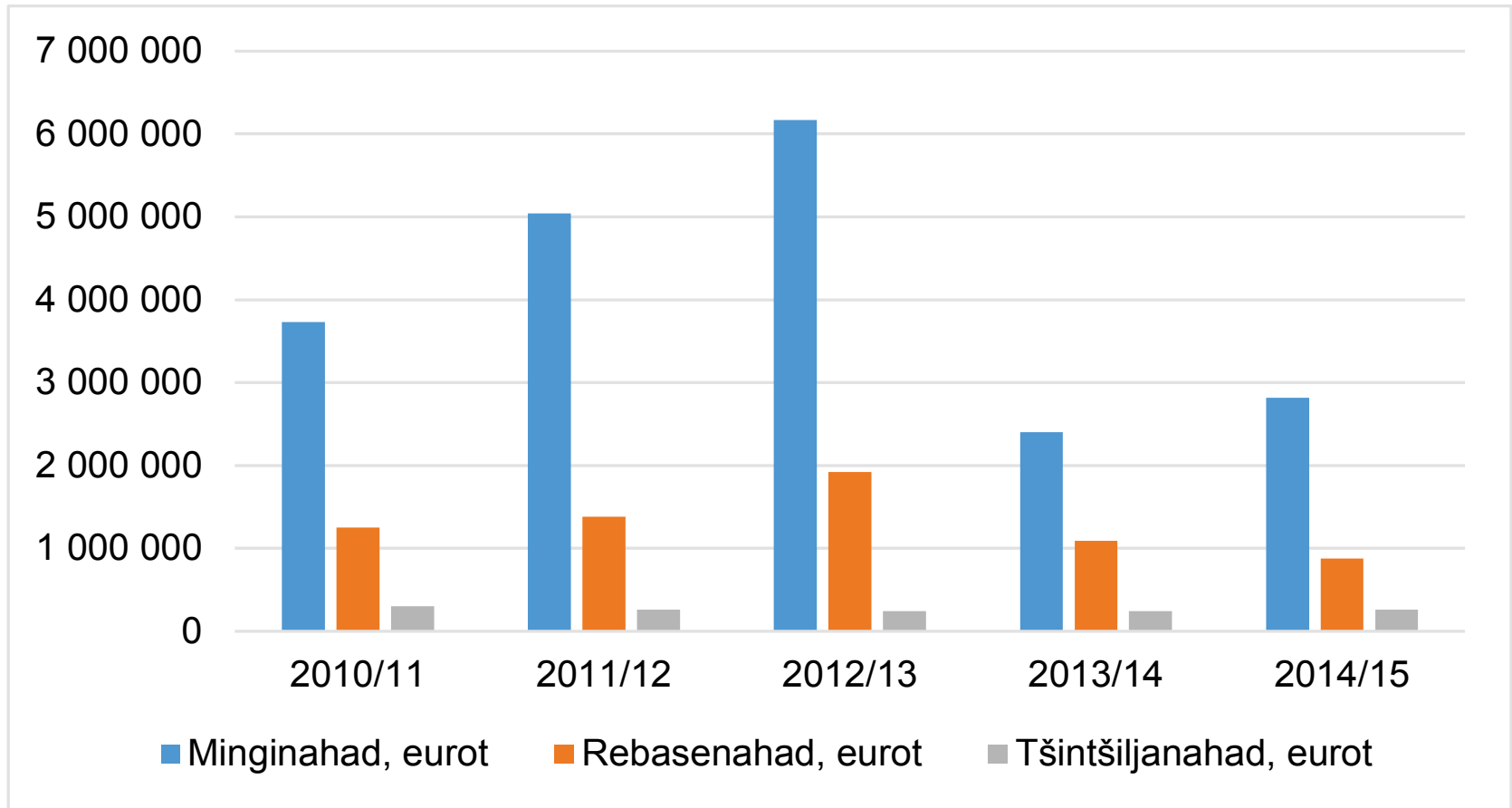
Eesti karusnahatootjate poolt Saga Fursi ja Kopenhagen Fur oksjonitel müüdud karusnahkade arv, hind ja koguväärtus aastatel 2005–2015

Aasta (Saga Furs, dets-nov)	Minginahad ¹				Rebasenahad ¹				Tšintšiljanahad ²				Aasta (Kopen- hagen Fur)
	müüdud nahku, tk	kesk- mine naha hind, €	nahkade väärtus, €	osa- kaal, %	müüdud nahku, tk	kesk- mine naha hind, €	nahkade väärtus, €	osa- kaal, %	müüdud nahku, tk	kesk- mine naha hind, €	nahkade väärtus, €	osa- kaal, %	
2004/05	23 995	25,86	620 511	22,7	48 560	43,57	2 115 759	77,3					
2005/06	31 080	29,49	916 549	32,1	33 017	54,57	1 801 738	63,0	4387	32,2	141 261	4,9	2005
2006/07	63 271	23,39	1 479 909	47,0	33 725	42,61	1 437 022	45,7	5142	44,8	230 362	7,3	2006
2007/08	95 808	23,9	2 289 811	55,2	32 768	47,05	1 541 734	37,2	6140	51,6	316 824	7,6	2007
2008/09	79 089	15,32	1 211 643	58,0	12 199	39,17	477 835	22,9	7271	55,1	400 632	19,2	2008
2009/10	111 360	31	3 452 160	76,8	12 117	63,63	771 005	17,2	7466	36,4	271 762	6,0	2009
2010/11	111 039	33,59	3 729 800	70,6	11 746	106,59	1 252 006	23,7	7206	41,5	299 049	5,7	2010
2011/12	117 845	42,79	5 042 588	75,5	11 765	117,37	1 380 858	20,7	6782	38,2	259 072	3,9	2011
2012/13	124 842	49,42	6 169 692	74,1	14 175	135,54	1 921 280	23,1	6232	38,5	239 932	2,9	2012
2013/14	129 491	18,56	2 403 353	64,4	14 327	75,89	1 087 276	29,1	5638	42,6	240 179	6,4	2013
2014/15	112 058	25,13	2 816 018	71,3	10 789	81,12	875 204	22,1	5360	48,6	260 496	6,6	2014
									5252	51,3	269 428		2015
Kokku	999 878		30 132 033	63	235 188		14 661 716	31	66 876		2 928 997	6,0	

Kõikide toodetud nahkade koguväärtus ajavahemikul 2004/05–2015 kokku 47 722 747 €

¹ Saga Furs; ² Kopenhagen Fur

Eesti karusnahatootjate poolt Saga Fursi ja Kopenhagen Fur oksjonitel müüdud karusnahkade koguväärtus aastatel 2011–2015

Kõikide toodetud nahkade (mingi-, rebase- ja tšintšiljanahkade) koguväärtus ajavahemikul 2010/11–2015 moodustas kokku 47,72 miljonit eurot, millest Eesti ettevõtjate toodetud minginahkade koguväärtus moodustas 30,13 miljonit (63% koguväärtusest), rebasenahkadel 14,66 miljonit eurot (31%) ja tšintšiljanahkadel 2,93 miljonit eurot (6%).

Karusloomakasvatus maailmas

- Ka maailmas majanduslikult kõige olulisem on mink, keda kasvatatakse erinevates riikides kõige enam.
- Nii mingi- kui ka rebasenahkade tootmine on maailmas kahel viimasel aastakümnel pidevalt kasvanud.
- Kui **2000.** aastal toodeti maailmas ligi **30 miljonit** minginahka, siis **2005.** aastal juba **44 miljonit** ja **2014.** aastal **82 miljonit (kasv 273%).**
- Eriti suur kasv on toimunud Hiinas, USA-s ja paljudes Euroopa riikides nagu Taanis, Soomes, Poolas, Venemaal, Lätis, Leedus, Ukrainas.
- Viimasel viiel aastal (2010-2014) on minginahkade tootmine vähenenud vaid kolmes riigis: Eestis, Iirimaa ja Jaapanis
- Analoogne olukord on ka rebasenahkade tootmisel, kuid siin ei ole kasvav trend nii stabiilne. Rebasenahkade tootmise kasvu taga on eelkõige Hiinas paiknevad farmid.
- Eriti palju toodetakse Soomes sinirebasenahku, kust on pärit ligi 50% maailmas toodetud sinirebasenahkadest
- Näiteks 2012. aastal oli Soomes **960 karusloomafarmi**, mille kogutootmismahut lähenes **400 miljonile eurole (98% ulatuses eksporttoodang)**

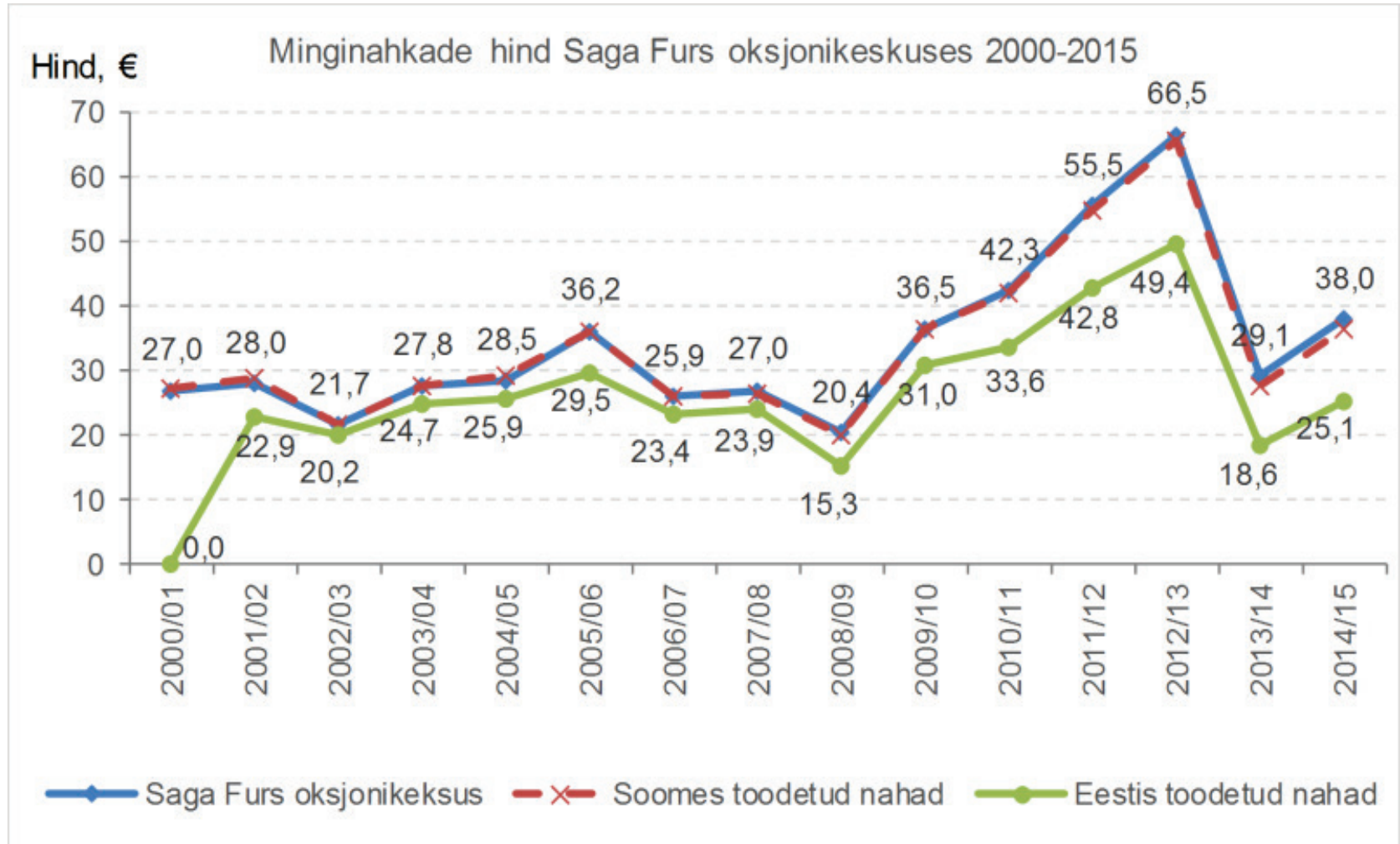

Saga Furs OY oksjonil müüdnud minginahkade arv ja keskmine hind oksjonil kokku, Soome ja Eesti tootjate poolt toodetud nahkadel ajavahemikul 2000–2015*

Oksjoni-aasta***	Saga Furs OY oksjonil			Soome kasvatajatel			Eesti kasvatajatel		
	müüdnud nahku, tk	keskmine naha hind, €	nahku müünud farmide arv	müüdnud nahku, tk	keskmine naha hind, €	nahku müünud farmide arv	müüdnud nahku, tk	keskmine naha hind, €	nahku müünud farmide arv
2000/01	3 271 129	26,96	**	1 498 212	27,33	632			
2001/02	4 030 165	28,03	**	1 512 323	28,83	604	15 162	22,91	**
2002/03	4 374 789	21,65	**	1 472 576	21,73	571	34 775	20,17	**
2003/04	4 350 623	27,76	**	1 433 832	27,65	**	19 570	24,71	**
2004/05	4 581 177	28,54	**	1 360 895	29,07	**	23 995	25,86	**
2005/06	5 171 574	36,18	**	1 475 674	36,10	**	31 080	29,49	**
2006/07	5 733 796	25,92	**	1 674 159	26,20	**	63 271	23,39	**
2007/08	6 468 624	27,02	**	1 778 907	26,57	**	95 808	23,90	**
2008/09	6 206 832	20,39	**	1 420 613	20,19	**	79 089	15,32	**
2009/10	6 211 389	36,52	**	1 531 626	36,26	384	111 360	31,00	**
2010/11	6 056 267	42,31	**	1 581 326	41,87	358	111 039	33,59	**
2011/12	5 825 740	55,47	**	1 290 653	54,68	317	117 845	42,79	**
2012/13	5 958 477	66,53	**	1 403 426	65,46	325	124 842	49,42	**
2013/14	6 885 552	29,08	817	1 377 328	27,66	327	129 491	18,56	3
2014/15	8 260 405	37,96	795	1 317 607	36,26	303	112 058	25,13	2
keskmine		34,02			33,72			27,59	
min		20,39			20,19			15,32	
max		66,53			65,46			49,42	

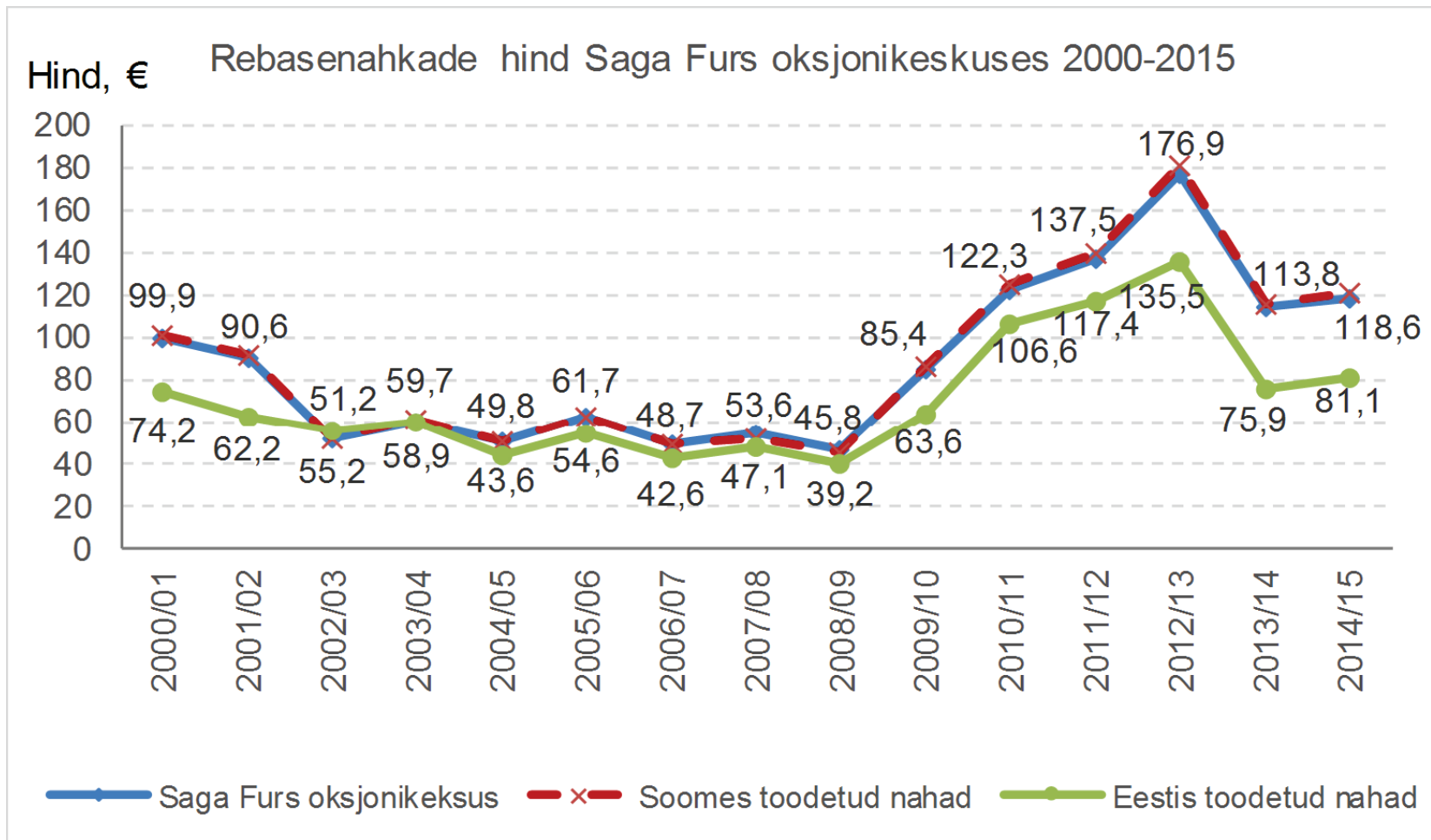
Hinnarisk. Minginahkade hind Eestis ja Soomes toodetud nahkade osas Saga Furs oksjonikeskuses

Saga Furs oksjonil müüdnud rebasenahkade (hõbe- ja sinirebane ning hübriidid) arv ja keskmine hind oksjonil kokku, Soome ja Eesti tootjate poolt toodetud nahkadel ajavahemikul 2000–2015*

Aasta***	Saga Furs oksjonil			Soome kasvatajatel			Eesti kasvatajatel		
	müüdnud nahku, tk	keskmine naha hind, €	nahku müünud farmide arv	müüdnud nahku, tk	keskmine naha hind, €	nahku müünud farmide arv	müüdnud nahku, tk	keskmine naha hind, €	nahku müünud farmide arv
2000/01	1 896 589	99,91	**	1 785 913	101,16	1451	9196	74,24	**
2001/02	1 981 985	90,62	**	1 856 425	92,14	1400	30 880	62,22	**
2002/03	2 156 899	51,21	**	1 966 817	51,51	1366	40 713	55,21	**
2003/04	2 400 545	59,66	**	2 169 857	60,38	**	43 090	58,87	**
2004/05	2 573 103	49,80	**	2 072 463	50,11	**	48 560	43,57	**
2005/06	2 753 808	61,71	**	2 231 906	61,96	**	33 017	54,57	**
2006/07	2 432 233	48,70	**	1 988 150	48,22	**	33 725	42,61	**
2007/08	1 953 174	53,55	**	1 595 633	51,40	**	32 768	47,05	**
2008/09	1 712 025	45,77	**	1 400 634	44,83	**	12 199	39,17	**
2009/10	2 502 923	85,35	**	2 136 094	86,81	805	12 117	63,63	**
2010/11	2 134 383	122,34	**	1 770 384	124,52	782	11 746	106,59	**
2011/12	2 023 046	137,54	**	1 714 816	138,95	757	11 765	117,37	**
2012/13	2 144 228	176,90	**	1 869 372	180,32	724	14 175	135,54	**
2013/14	1 976 743	113,76	909	1 745 788	115,93	704	14 327	75,89	1
2014/15	2 109 305	118,60	831	1 939 597	120,67	746	10 789	81,12	1
keskmine		87,69			88,59			70,51	
min		45,77			44,83			39,17	
max		176,90			180,32			135,54	

Hinnarisk. Rebasenahkade hind Eestis ja Soomes toodetud nahkade osas Saga Furs oksjonikeskuses

Karusnahkade arv ja keskmised hinnad oksjonile realiseeritud nahkade osas tegutsevas suurettevõttes loomaliigiti küsitluse alusel ajavahemikul 2010–2014*

•*Saga Furs OY oksjon

Toornahkade turustamine	2010	2011	2012	2013	2014
Hõberebane					
Toornahkade arv, tk	5900	6800	6163	6730	6579
Toornaha keskmine hind, €	85	140	142	138	92
Sinirebane					
Toornahkade arv, tk	5324	3952	4903	6621	6092
Toornaha keskmine hind, €	90	118	136	189	116
Hõbe- ja sinirebase hübriidid					
Toornahkade arv, tk	1500	1200	850	1200	1650
Toornaha keskmine hind, €	77	140	142	145	103
Mink					
Toornahkade arv, tk	110 584	107 998	115 675	119 263	121 996
Toornaha keskmine hind, €	37	42	56	66	29
Kährrik					
Toornahkade arv, tk	670	1246	1246		
Toornaha keskmine hind, €	59	80	69		

Miks Eesti tootjate mingi-ja rebasenahkade oksjonihinnad on jäänud madalamateks oksjonikeskuse keskmistest hindadest?

- Karusnaha hind on niivõrd kompleksne suurus, mis sõltub niivõrd paljudest teguritest ja käesoleva uuringu raames ei olnud võimalik täpselt välja tuua põhjused, miks Eestis toodetud mingi ja rebasenahkade hinnad on jäänud madalamaks.
- Karusnaha hind on peamiselt mõjutatud konkreetsest värvusmutandist (ainuüksi mingil 90 erinevat, rebastel kokku sama suurusjärg), karusnaha suurusest (sõltub soost, genotüübist, söötmisest-pidamisest), kvaliteediklassist (sõltub värvusmutandist, genotüübist, söötmise-pidamise-aretustasemest, nahkade tapajärgsest tehnoloogilise protsessi järgimisest), värvi puhtusest (genotüüp, aretustase), soost, vanusest ja muudest faktoritest.
- Meie hinnangul võib Eestis toodetud nahkade madalam hind olla tingitud eelkõige Eesti tootja (tootjate) tagasihoidlikumatest võimalustest investeerida uute tõuloomade ostmiseks, aga ka Looduskaitseadusest tulenevatest piirangutest uute tõuloomade sisseostmisel (mingid), kelle nahkade järele on antud hetkel suurem nõudlus. Uusi minke tohib sisse tuua vaid Keskkonnaameti loa alusel verevärskenduse eesmärgil ning mitte rohkem kui 20% ulatuses põhikarja suurusest farmi kohta kahe aasta jooksul

Miks Eesti tootjate mingi-ja rebase nahkade oksjonihinnad on jäänud madalamateks oksjonikeskuse keskmistest hindadest?

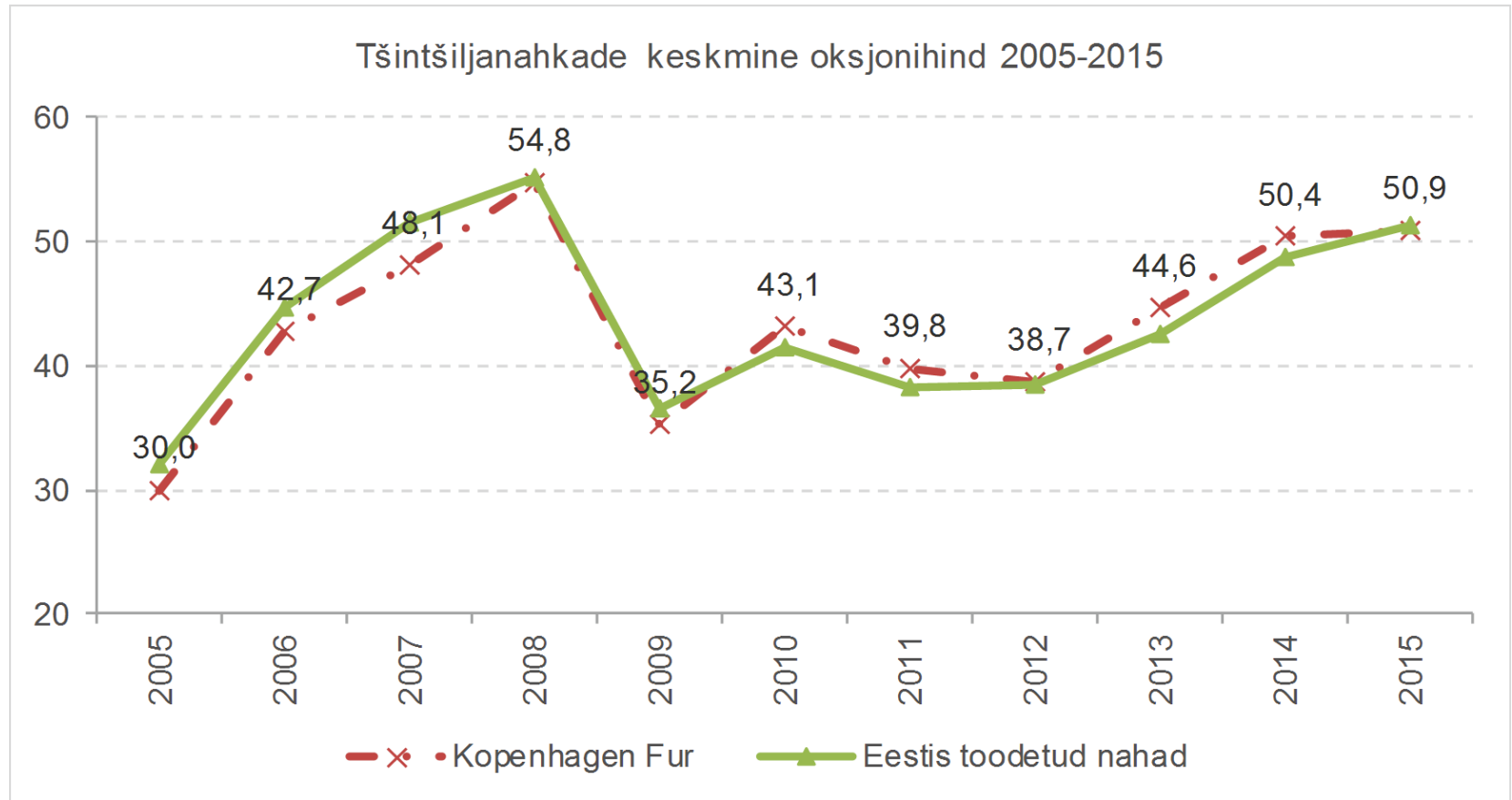
- Kuid nahkade madalam hind võib olla seotud ka teistest ülaltoodud nahkade hinda mõjutatavatest teguritest (aeglasem karusnahaturutrendide järgimise võimekus, võimalik tagasihoidlikum söötmise-, pidamise-aretustase või muud tegurid).
- Seega Eesti tootjate rebase-ja minginahkade madalamat hinda võrreldes Saga Furs OY oksjonikeskuse keskmiste hindadega ei saa siduda ainuüksi pidamistingimustest tuleneva kvaliteediprobleemiga.
- Tootja peab jälgima pidevalt moetrende karva värvuse, pikkuse ja naha suuruse osas, mis sõltub aretusest ning paralleelselt tegelema kasvatamistingimustest tuleneva kvaliteedi tagamisega.

Kopenhagen Fur oksjonil müüdnud tšintšiljanahkade arv ja keskmine hind oksjonil kokku, Eesti tootjate poolt toodetud nahkade arv, keskmine hind ja nahku oksjonile saatnud farmide arv ajavahemikul 2005–2015*

Aasta	Kopenhagen Fur					
	müüdnud nahku oksjonikeskusele kokku, tk	keskmine naha hind**, €	Eestis toodetud nahku	Eestis toodetud nahkade keskmine hind**, €	Eestist nahku oksjonile saatnud farmide arv	Keskmine nahkade arv nahku oksjonile saatnud farmide kohta
2005	56 211	30,0	4387	32,2	56	78
2006	66 210	42,7	5142	44,8	60	86
2007	59 727	48,1	6140	51,6	58	106
2008	56 600	54,8	7271	55,1	78	93
2009	57 586	35,2	7466	36,4	77	97
2010	58 538	43,1	7206	41,5	71	101
2011	71 253	39,8	6782	38,2	68	100
2012	70 551	38,7	6232	38,5	57	109
2013	69 939	44,6	5638	42,6	47	120
2014	64 820	50,4	5360	48,6	43	125
2015	56 720	50,9	5252	51,3	42	125
Summa	688 155		66876			
Keskmine kokku		43,5		43,7	60	109

Hinnarisk. Tšintšiljanahkade hind Eestis ja Soomes toodetud nahkade osas Saga Furs oksjonikeskuses

Karusnahkade ja põhiliste põllumajandussaaduste ekspordi võrdlus

KN kaubajaotis	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
I Elusloomad; loomsed tooted kokku, mln eurot	318,9	388,7	426,6	473,0	445,5	319,5
sh 04 piim ja piimatooted; linnunud; naturaalne mesi, mln eurot	145,18	164,00	169,98	209,00	206,05	125,70
II Taimsed tooted kokku, mln eurot	121,89	173,37	215,28	202,41	190,88	176,51
sh grupp 10 teravili, mln eurot	34,66	59,49	93,35	92,76	86,03	106,23
Karusnahad kokku, mln eurot	4,97	4,85	6,30	10,98	11,85	7,38
sh mingi toorkarusnahad, mln eurot	4,23	3,56	4,86	6,17	4,33	3,82
sh rebase toornahad, mln eurot	0,74	1,29	1,44	4,81	7,53	3,56
Karusnahkade eksport grupist 04	3,4%	3,0%	3,7%	5,3%	5,8%	5,9%
Karusnahkade eksport grupist 10	14,3%	8,1%	6,7%	11,8%	13,8%	6,9%

*2015. aasta andmed on perioodi jaan-okt kohta

Allikas: Statistikaamet 7.12.2015. VK1: väliskaubandus; VK2101-VK2151: Kaupade eksport KN 8-kohalise koodi alusel. Kaubagrupid KN 43011000 – Mingi toorkarusnahad, terved, pea, saba ja käppadega või ilma; KN 43016000 – Rebase toorkarusnahad, pea, saba ja käppadega või ilma.

Karusnahkade müük on oluline ekspordiartikkel.

Panus SKPs lisandväärtuse summa alusel on 0,007–0,03%. Samal ajal kogu taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalade panus SKPs on ligikaudu 2%.

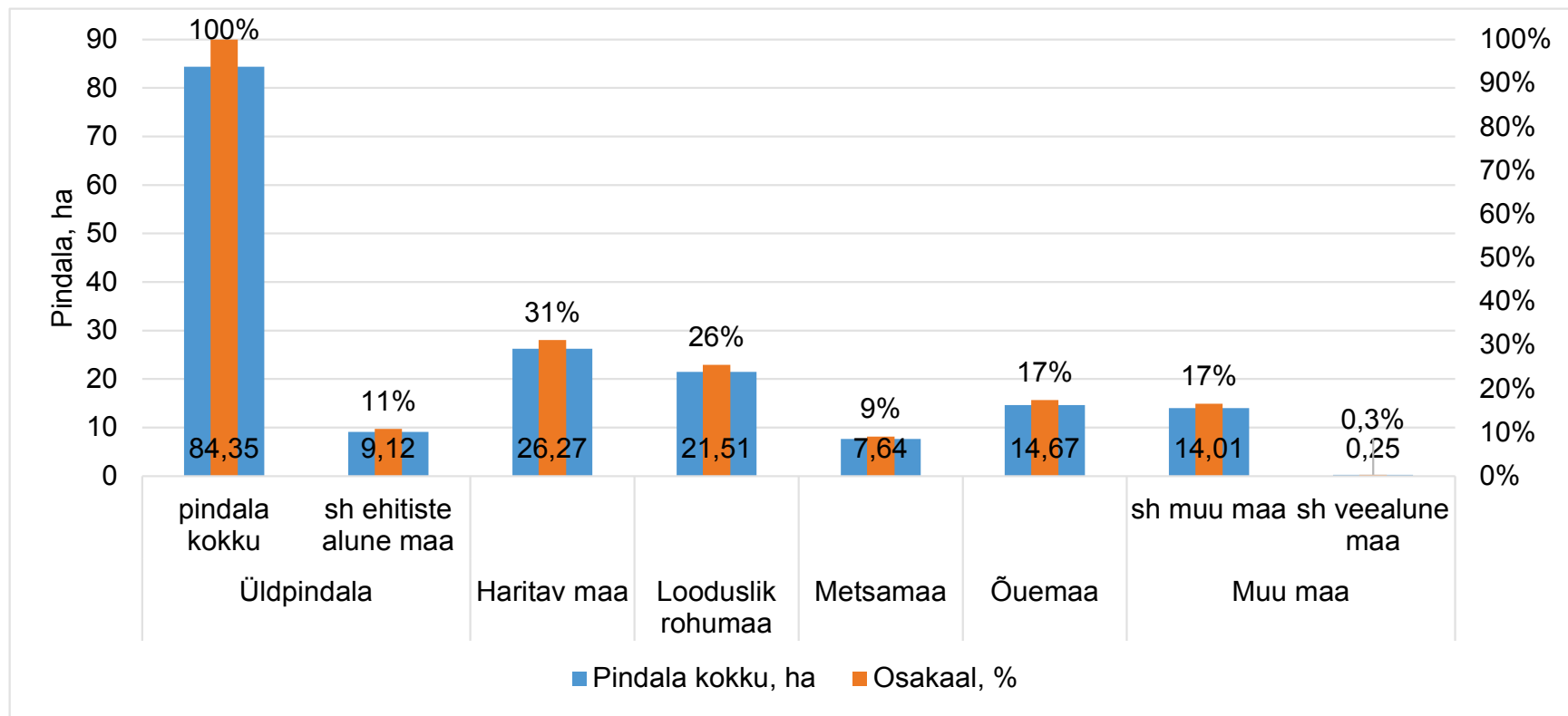
Tegevusalade lisandväärtus jooksevhindades ja panus SKPsse perioodil 2010–2014

		2010	2011	2012	2013	2014
Taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad	Lisandväärtus, miljonit eurot	235,3	311,9	362,2	333,6	338,9
	Panus SKP kasvu, protsendipunkti	0,10	0,10	0,20	-0,10	0,20
	Osatähtsus lisandväärtuses, jooksevhinnas, %	1,80	2,10	2,30	2,00	1,90
Kalapüük ja vesiviljelus	Lisandväärtus, miljonit eurot	24,2	33,8	34,9	34,7	40,0
	Panus SKP kasvu, protsendipunkti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Osatähtsus lisandväärtuses, jooksevhinnas, %	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
Toiduainete tootmine, joogitootmine	Lisandväärtus, miljonit eurot	268,2	286,1	327,5	334,9	362,9
	Panus SKP kasvu, protsendipunkti	0,00	0,00	-0,10	-0,10	-0,10
	Osatähtsus lisandväärtuses, jooksevhinnas, %	2,10	2,00	2,10	2,00	2,10
Karusloomakasvatus*	Lisandväärtus, miljonit eurot	2,58	3,38	4,32	5,38	1,24
	Osatähtsus lisandväärtuses, jooksevhinnas, %	0,020	0,023	0,027	0,032	0,007

Allikas: Statistikaamet 08.09.2015. RAA0046: Lisandväärtus tegevusala (EMTAK 2008, 2-kohaline kood) järgi;

*Äreregister. Karusloomakasvatavate majandusaasta aruanded seisuga 7.12.2015. Autori arvutused

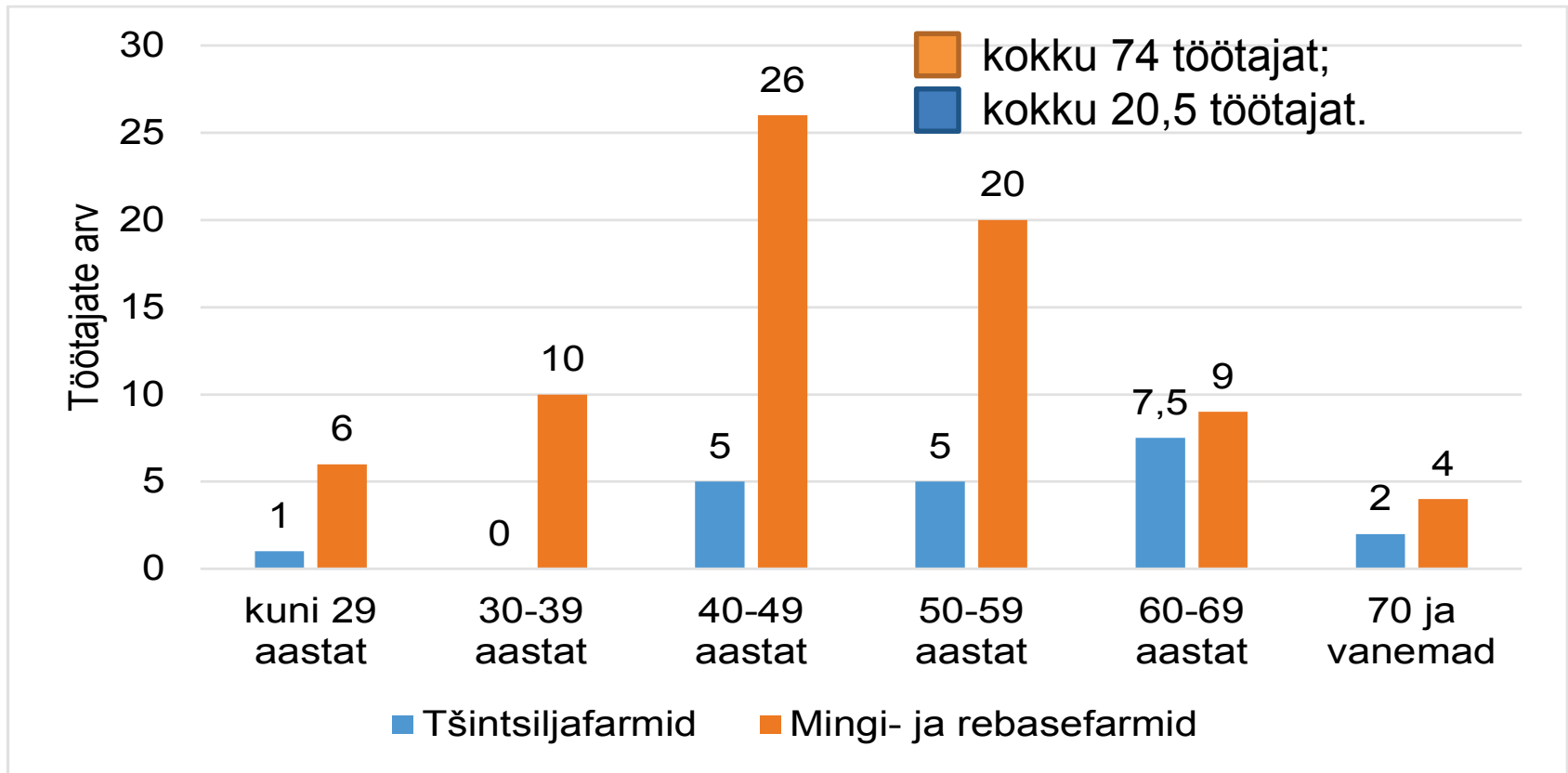
Karusloomakasvatajate ressursid- maaomand

(Allikas: Kinnistusraamat; Maa-Ameti Geoinfosüsteem X-GIS seisuga 5.01.2016 (<http://xgis.maaamet.ee/>))

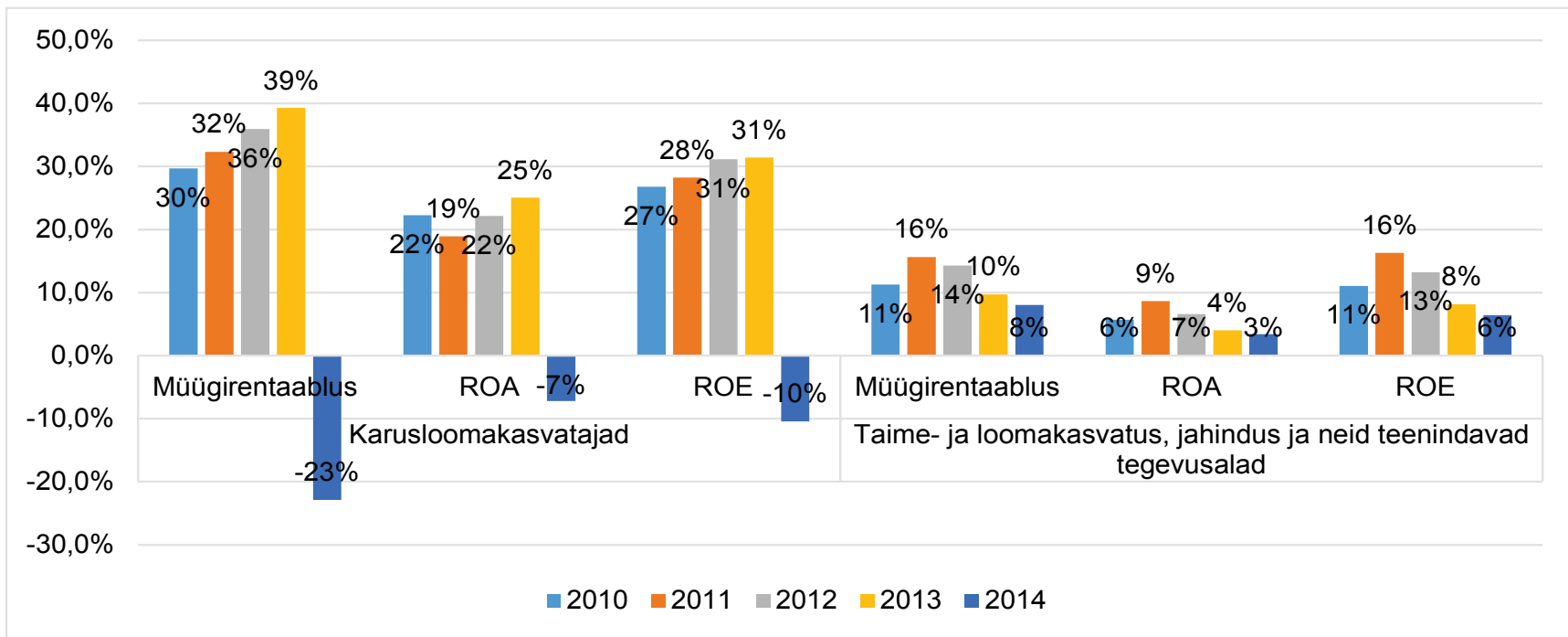
Karusloomakasvatajad omavad küllatki vähe maad, mis on muu maa tulundusmaa otstarbega. Üldjuhul ei omata toetusõiguslikku põllumaad. Samal ajal ei ole maaressurss piirav karusloomakasvatuse arendamiseks

Karusloomakasvatajate töötajate vanuseline struktuur

(Allikas: Küsitlus; Äriregister 7.12.2015, ettevõtjate majandusaasta aruanded)

Karusloomakasvatajate rentaablusnäitajad

(Allikas: Äriregister, ettevõtjate majandusaasta aruanded; Statistikaamet. Aruanne EM009: Ettevõtete vara, kohustused ja omakapital tegevusala (EMTAK 2008) järgi; EM001: Ettevõtete tulud, kulud ja kasum. Autori arvutused)

Rentaablust mõjutab toornahkade hindade varieeruvus. Mistõttu on keerukas anda hinnanguid optimaalse taseme osas.

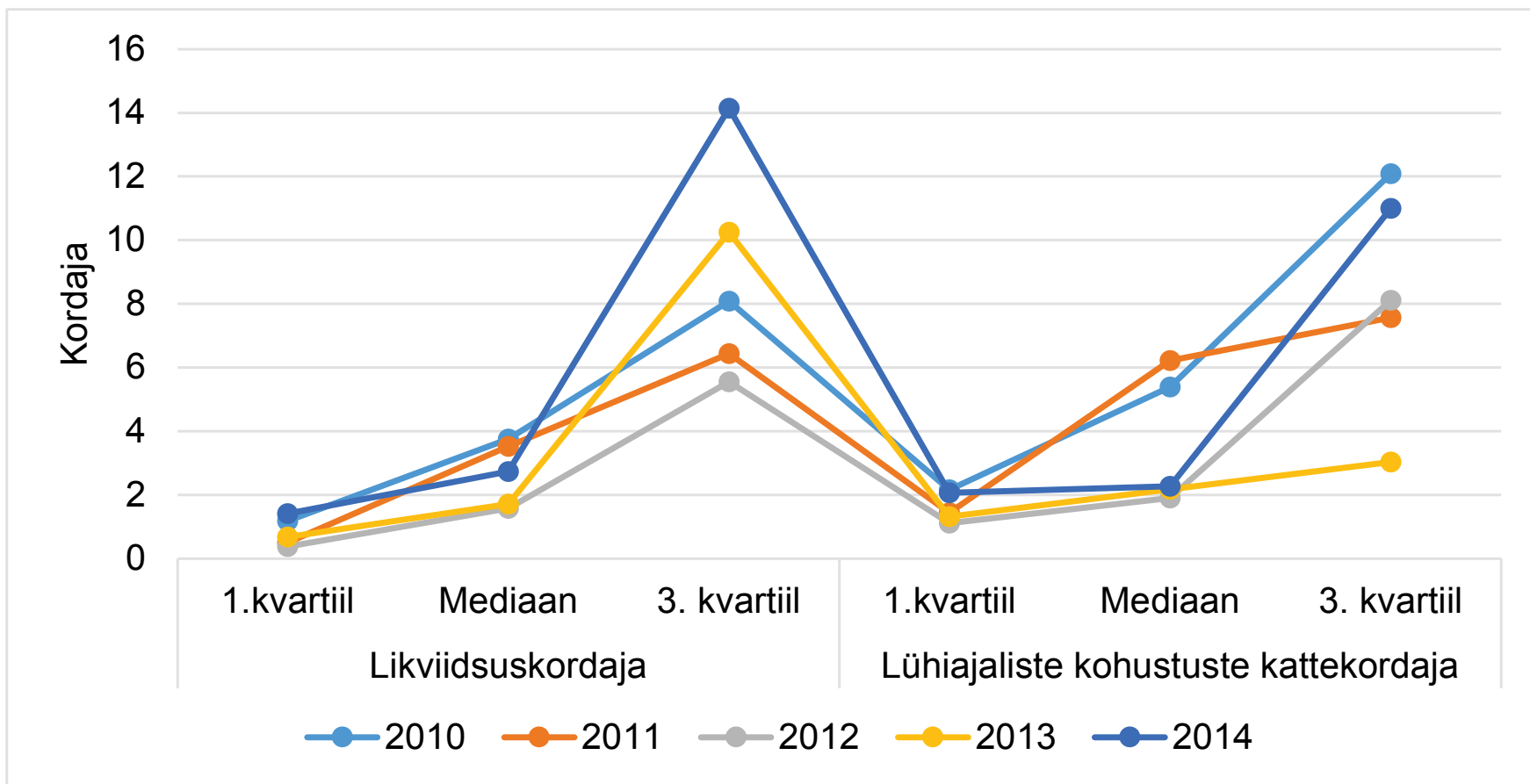
FIE-dest tšintšiljakasvatajate keskmine tulu ja kulu perioodil 2006–2014

TULUD	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Keskmine muutus aastas, %
Ettevõtlustulu, eurot	2623	1330	6272	5284	9589	8046	9186	35 696	3273	2,8%
Põllumajanduslik tulu, eurot	24 968	34 635	37 021	15 889	9253	24 974	15 514	18 682	18 064	-4,0%
Muutus eelneva aastaga võrreldes	–	139%	107%	43%	58%	270%	62%	120%	97%	–
KULUD										
Ettevõtluseks kaupade kulu kokku, eurot	1 248	1142	4018	4606	2576	3581	8646	18 439	2891	11,1%
Põllumajandustootmisesse kaupade kulu kokku, eurot	11 735	16 785	22 637	11 318	8023	15 372	11 273	15 823	12 761	1,1%
Muutus eelneva aastaga võrreldes	–	143%	135%	50%	71%	192%	73%	140%	81%	–

Allikas: MTA tuludeklaratsiooni E vormi agregeeritud andmed. Autori arvutused

FIEde majandustulemused ja tulud ettevõtlusest on väiksed. Perioodil aasta kohta keskmine muutus on olnud negatiivne. Lisaks on toimunud kulude kasv (geomeetriline keskmine muutus põllumajandustootmisesse 1,1%; muu ettevõtluse osas 11,1%).

Jätkusuutlikkus likviidsusnäitajate alusel

(Allikas: Äriregister 7.12.2015, ettevõtjate majandusaasta aruanded)

Karusloomakasvatajate likviidsus on püsinud kõrgel tasemel, mis on tingitud väikesest pikaajaliste laenukohustuste olemasolust.

Investeeringute jaotus põhivaraobjektide alusel

Kiskjalisi karusloomi (mingid, rebased) pidavates ettevõtetes (n=2)

Nimetus	Investeeringud kokku 2005–2014, €	Investeeringute struktuur, %
Söödaköök	1 790 558	20,2
Söötmise masinad, jootmise ja toornaha töötlemise seadmed	1 664 494	18,8
Varjumajad, puurid	1 612 124	18,2
Maa ost	100 696	1,1
Nahastamise ehitised	238 197	2,7
Töuloomade ost	586 841	6,6
Personali olmeruumid	56 000	0,6
Kontori-ja esindusruumid	10 000	0,1
Sõnnikuhoidla, heinaküün	275 000	3,1
Muud*	2 542 812	28,6
Kokku	8 876 722	100

Tšintšiljafarmides

Nimetus	Investeeringud kokku 2005–2014, €	Investeeringute struktuur, %	Vastanute arv
Hoone	4390	11,3	1
Puurid	9333	24,0	3
Söötmise-, jootmise seadmed	2206	5,7	3
Töuloomade ost	7382	19,0	5
Ventilatsiooniseadmed	4750	12,2	2
Muud	10 804	27,8	2
Kokku	38 865	100,0	

* Karusloomakasvatusega seotud hoonete soetamine, söötmisega seotud ehitised, seadmed, masinaehitus, mingifarmi tarad jms

Muutuv- ja püsikulude jaotus karuslooma- kasvatajate omahinna kujunemisel

2014. aasta kulud	Kiskjalised karusloomad	Tšintšiljad
Söödakulu (vastavalt looma liigile on erinev)	44,1%	36,0%
Muutuvkulud (veterinaaria, elekter ja muu)	14,4%	20,9%
Muutuvkulud kokku	58,5%	56,9%
Püsikulud	41,5%	43,10%
sh:		
tööjõud	72,8%	25,0%
kulum	23,9%	21,0%
hooldus- ja remonttööd	-	24,2%
kindlustus	-	4,0%
üldkulud	3,3%	26,2%
Kokku muutuv- ja püsikulud	100%	100%

Eesti karusloomakasvatuse konkurentsivõime karusloomakasvatajate hinnangul

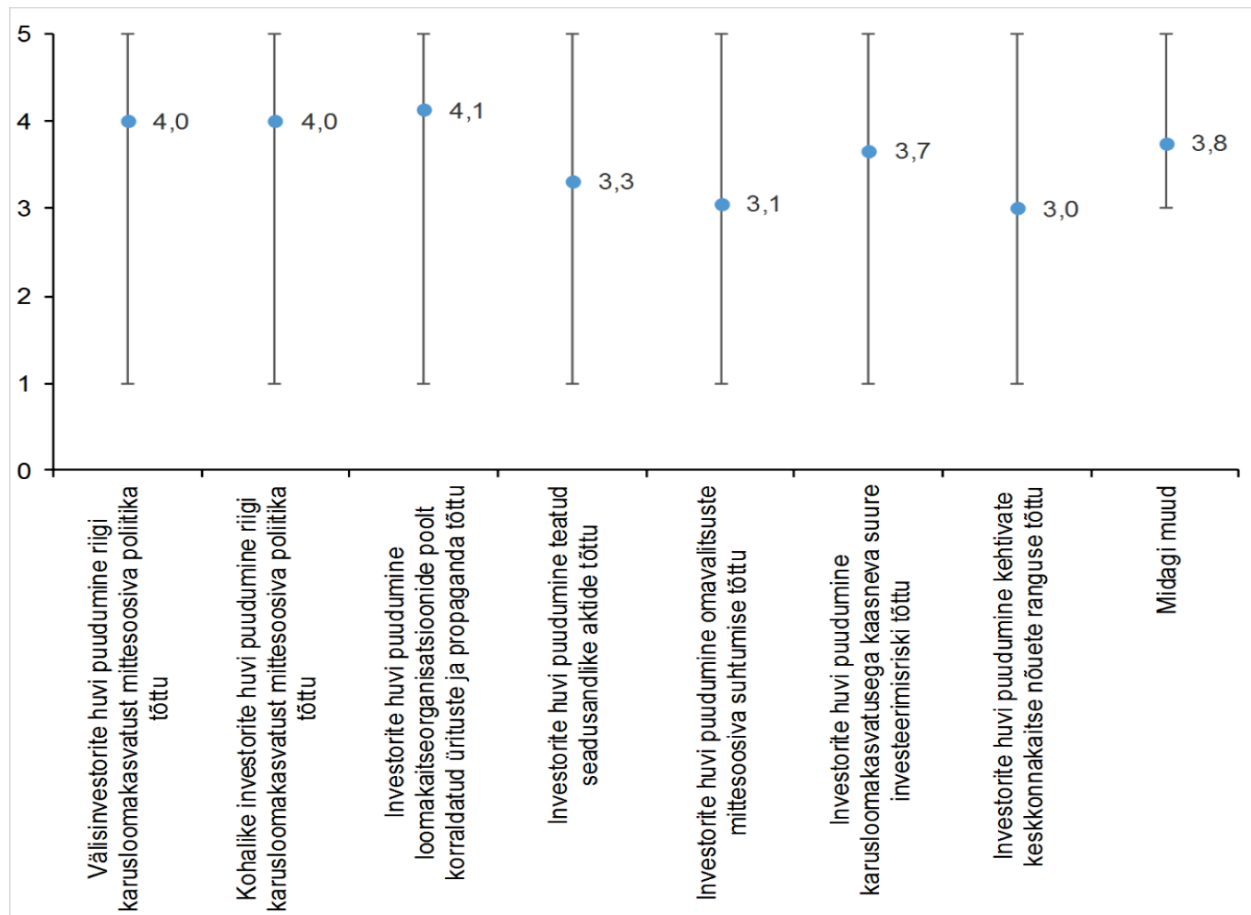
		3 väga hea		2 rahuldav		1 halb	
		vastuseid	%	vastuseid	%	vastuseid	%
Kiskjaliste karusloomade kasvatajad							
Eesti loomakasvatusektoris	kuni 3 aastat tagasi	4	80,0			1	20,0
	käesoleval hetkel	3	60,0	1	20,0	1	20,0
	5 aasta pärast	3	60,0	1	20,0	1	20,0
Eesti karusloomakasvatuse konkurentsivõime Euroopa Liidus	kuni 3 aastat tagasi	2	40,0	2	40,0	1	20,0
	käesoleval hetkel	2	40,0	2	40,0	1	20,0
	5 aasta pärast	3	60,0	1	20,0	1	20,0
Eesti konkurentsivõime väljaspool Euroopa Liitu	kuni 3 aastat tagasi	4	80,0			1	20,0
	käesoleval hetkel	3	60,0	1	20,0	1	20,0
	5 aasta pärast	3	60,0	1	20,0	1	20,0
Tšintšiljakasvatajad							
Eesti loomakasvatusektoris	kuni 3 aastat tagasi	6	54,5	3	27,3	2	18,2
	käesoleval hetkel	6	54,5	3	27,3	2	18,2
	5 aasta pärast	5	45,5	4	36,4	2	18,2
Eesti karusloomakasvatuse konkurentsivõime Euroopa Liidus	kuni 3 aastat tagasi	6	54,5	5	45,5		
	käesoleval hetkel	6	54,5	5	45,5		
	5 aasta pärast	5	45,5	5	45,5	1	9,1
Eesti karusloomakasvatuse konkurentsivõime väljaspool Euroopa Liitu	kuni 3 aastat tagasi	2	28,6	4	57,1	1	14,3
	käesoleval hetkel	1	14,3	5	71,4	1	14,3
	5 aasta pärast	1	14,3	5	71,4	1	14,3
Karusloomakasvatajad kokku							
Eesti loomakasvatusektoris	kuni 3 aastat tagasi	10	62,5	3	18,8	3	18,8
	käesoleval hetkel	9	56,3	4	25,0	3	18,8
	5 aasta pärast	8	50,0	5	31,3	3	18,8
Eesti karusloomakasvatuse konkurentsivõime Euroopa Liidus	kuni 3 aastat tagasi	8	50,0	7	43,8	1	6,3
	käesoleval hetkel	8	50,0	7	43,8	1	6,3
	5 aasta pärast	8	50,0	6	37,5	2	12,5
Eesti karusloomakasvatuse konkurentsivõime väljaspool Euroopa Liitu	kuni 3 aastat tagasi	6	37,5	4	25,0	2	12,5
	käesoleval hetkel	4	25,0	6	37,5	2	12,5
	5 aasta pärast	4	25,0	6	37,5	2	12,5

Eesti karusloomakasvatuse konkurentsivõimet hinnati nii Eesti loomakasvatusektoris, kui Euroopa Liidus ja väljaspool Euroopa Liitu enamike vastanute poolt väga heaks või rahuldavaks kõikidel ajaperioodidel (kuni 3 aastat tagasi, käesoleval hetkel ja ka 5 aasta pärast).

Eesti karusloomakasvatusestevõtete arengut makrotasandil pidurdanud olulisemaid probleemeid ja takistused (hindamiskaala 1–5, kus 1 – ei nõustu; 2– pigem ei nõustu; 3 – pole kindel/neutralne; 4 – pigem nõustun; 5 – nõustun täielikult; *)

Nimetused	Kiskjalised				Tšintšiljad				Karusloomad kokku			
	keskmine, x * [□]	min [□]	max [□]	n [□]	keskmine, x * [□]	min [□]	max [□]	n [□]	keskmine, x * [□]	min [□]	max [□]	n [□]
Eesti ettevõtjate rahaliste vahendite nappus	2,8	1	5	5	3,7	2	4	10	3,4	1	5	15
Rahaliste toetuste mittekättesaadavus	4,2	2	5	5	4,3	2	5	11	4,3	2	5	16
Kvalifitseeritud tööjõu vähesus	3,4	1	4	5	2,2	1	4	11	2,6	1	4	16
Tootmisprotsessi- ja seadmete mahajäämus	2	1	4	5	2,2	1	5	11	2,1	1	5	16
Suutmatus kiirelt reageerida turu nõudmistele	2,4	1	4	5	1,8	1	4	11	2,0	1	4	16
Vähene nõudlus toomahkade järele	2	1	4	5	1,6	1	4	11	1,8	1	4	16
Laenuraha piiratud kättesaadavus	4,2	3	5	5	2,6	1	4	11	3,1	1	5	16
Oskusteabe piiratud kättesaadavus	3,2	2	4	5	1,9	1	4	11	2,3	1	4	16
Tootjaorganisatsioonide nõrkus	2,8	1	4	5	3,0	1	5	11	2,9	1	5	16
Ettevõtjate tagasihoidlik omavaheline koostöö ja nõrk lobitöö siseriiklikul tasandil	3,8	2	5	5	2,9	1	5	11	3,2	1	5	16
Välisinvestorite huvi puudumine riigi karusloomakasvatust- mittede osiva poliitika tõttu	5	5	5	5	3,5	1	5	11	4,0	1	5	16
Kohalike investorite huvi puudumine riigi karusloomakasvatust- mittede osiva poliitika tõttu	5	5	5	5	3,5	1	5	11	4,0	1	5	16
Investorite huvi puudumine loomakaitseorganisatsioonide poolt korraldatud ürituste ja propaganda tõttu	4,4	3	5	5	4,0	1	5	11	4,1	1	5	16
Investorite huvi puudumine teatud seadusandlike aktide tõttu	4	2	5	5	3,0	1	4	11	3,3	1	5	16
Investorite huvi puudumine omavalitsuste mittede osiva suhtumise tõttu	4,2	2	5	5	2,5	1	4	11	3,1	1	5	16
Investorite huvi puudumine karusloomakasvatusega kaasneva suure investeerimisriski tõttu	4,2	2	5	5	3,4	1	5	10	3,7	1	5	15
Investorite huvi puudumine kehtivate keskkonnakaitse nõuete ranguse tõttu	3,2	1	5	5	2,9	1	5	11	3,0	1	5	16
midagi muud ^{1, 2, 3, 4}					3,8	3	5	4	3,8	3	5	4

Karusloomakasvatavad kokku pidasid makrotasandil konkurentsituult kõige olulisemaks piduriks rahaliste toetuste mittekättesaadavust (keskmiselt 4,3 p), seejärel eesti ettevõtjate rahaliste vahendite nappust (keskmiselt 3,4 p) ning ettevõtjate tagasihoidlikku omavahelist koostööd ja nõrka lobitööd siseriiklikul tasandil (keskmiselt 3,2 p). Mingi- ja rebasekasvatajatel on olnud laenuraha kättesaadavus piiratud (4,2 p), kuid tšintšiljakasvatajad seda nii oluliseks ei pidanud (2,6 p).

Eesti karusloomakasvatuseettevõtetesse (karusloomakasvatajad kokku) investeerimist takistanud tegurid (hindamisskaala 1–5, kus 1 – ei nõustu; 2– pigem ei nõustu; 3 – pole kindel/neutralne; 4 – pigem nõustun; 5 – nõustun täielikult)

Investeerimist takistanud tegurite seas peeti kõige olulisemaks nii välis- kui siseinvestorite huvi puudumist riigi karusloomakasvatust mittedealase poliitika tõttu ja investorite huvi puudumist loomaõiguslaste poolt korraldatud ürituste ja propaganda tõttu. Teised tegurid ei olnud küsitlejate hulgas nii olulised.

Karusloomafarmide järelvalvetulemused VTA loomakaitsebüroo kontrollkülastuste andmetel 2011-2015

Kokku tehti kõikides farmides 72 kontrollkülastust, kusjuures tšintšiljafarmides 38 kontrollkülastust looma tervise valdkonnas ja 16 loomakaitse valdkonnas. Rebasefarmides käidi loomatervisealast olukorda kontrollimas 4 külastusel ja loomakaitse osas 5 külastusel ning mingifarmis vastavalt 2 ja 7 korral.

- Mingeid puudusi ei ole leitud tšintšiljafarmides.
- Rebasefarmides oli samal ajavahemikul tehtud loomakaitse ja tervise osas kokku 3 ettekirjutust ja mingifarmides 2 ettekirjutust (27,7% kontrollkülastustest mingi-ja rebasefarmides)
- Loomakaitselised puudused (2) olid fikseeritud 2012. ja 2013. aastal rebasefarmis (seotud pesakastide puudumisega teatud emasloomade pidamisel) ja mingifarmis (1), mis oli seotud loomade asustustihedusega.
- Loomatervise osas leiti samal ajavahemikul üks puudus nii rebase- kui mingifarmis, mis oli seotud loomsete kõrvalsaaduste käitlemisega (puudus nõuetekohane märgistus).

Järelikult ettekirjutuste arv Eesti karusloomafarmides loomakaitse ja looma tervise osas oli väike, sest ettekirjutusi tehti vaid ligikaudu 7% kontrollkülastuste üldarvust, kusjuures kahel viimasel aastal (2014-2015) puudusid täielikult.

Kiskjaliste karusloomade surevus loomaliigiti tegutsevas suurettevõttes 2011–2015, %

Liik	2011	2012	2013	2014	2015
Hõberebane					
põhikarja (emased, isased) surevus, %	4,5	3,1	3,9	4,1	2,9
noorkarja surevus sünnist nahastamiseni, %	0,6	0,6	0,3	0,3	0,2
Sinirebane (k.a hõbe-ja sinirebase hübriidid)					
põhikarja (emased, isased) surevus, %	7,1	6,3	6,3	5,1	3,2
noorkarja surevus sünnist nahastamine, %	4,7	3,3	3,4	3	1,7
Mink*					
Põhi- ja noorkarja keskmine surevus, %	4	4,3	2,4	5,1	7,1**

Tšintšiljade põhikarja keskmine surevus varieerus vaadeldaval perioodil 4–9,3% aastas ja noorkarjal sünnist kuni võõrutamiseni erinevate karjade keskmisena 6,7 % kuni 10,6%.

Järelikult võib öelda, et nii suurettevõttes peetavaid kiskjalisi (hõbe- ja sinirebased, mingid) karusloomi kui ka väiksemates tšintšiljade farmides peetakse karusloomi Eestis heades söötmis- ja pidamistingimustes, sest kasvatamisega kaasneb madal loomade surevus.

KARUSLOOMAKASVATUSE EETILISED ASPEKTID (PIDAMISE EETIKA, LOOMAÕIGUSED, UTILITARISM, LIIKIDE PUUTUMATUSE KAITSE, TELOS)

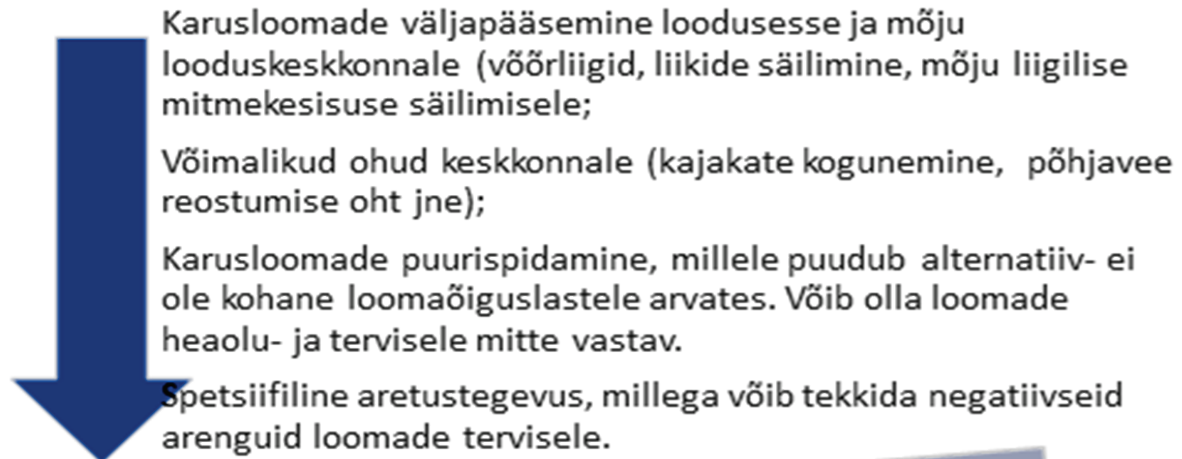
Loomade heaolu käsitlevas teaduses puudub konsensus karuslooma-
pidamise eetilise või soovitatavuse osas. EMÜ loomade heaolu
professor David Arney on karusloomakasvatuse eetilised seisukohad
argumenteeritud pidamise eetika, loomaõiguste, utilitarismi, liikide
puutumatus kaitse ja telose seisukohtadest lähtuvalt.

Vastuseis karusloomakasvatusele ei näi põhinevat selgetel üheselt
mõistetavatel eetikaseisukohtadel, mis mõjutaksid või kirjeldaksid seda,
kuidas me enda hoole all olevaid loomi kohtleme.

Eesti suurim karusloomafarm on läbi teinud loomade tervise ja
heaolualase sertifitseerimise (Saga Fur sertifitseerimise), mis tõendab, et
Eesti karusloomade heaolu olukord on vähemalt sama hea kui mujal
Euroopas.

Kokkuvõtteks ei saa karusloomakasvatust kirjeldatud eetikaseisukohtade
alusel pidada enam taunitavaks, kui muid olemasolevaid
loomakasvatussüsteeme ja ei ole eetilist alust keelustada üksnes
karusloomakasvatus.

Karusloomakasvatusega kaasnevad positiivsed (↑) ja negatiivsed (↓) aspektid

Laiem positiivne mõju majandusele läbi seotuse muude valdkondadega (kõõsneritöökojad, moedisain, rõivatööstus, ehitus, transport jne);

Liha- ja kalajäätmete kasutamine karusloomade söötmisel;

Eksporttoodang, riigi väliskaubanduse bilansi tasakaalustamine;

Ettevõtlusest maksutulud riigile;

Tööhõive (suurettevõtted) ja elatisallikas (väiketootjad-tšintšilja);

Naturaalne toode, alternatiiv kõrge energiakuluga sünteetilistele toodetele.

Kiskjaliste karusloomade (mingid, rebased) söötade kogused (tonnides), maksumus eurodes € ja söötade koguste ja maksumuse struktuurid 2012, 2013, 2014 aastal ja 2012–2014 aastal kokku Eesti suurettevõtte näitel

Sööda nimetus	Kogus, t 2012	Struktuur, %	Sööda maksumus kokku 2012, €	Kogus, t 2013	Struktuur, %	Sööda maksumus kokku 2013, €	Kogus, t 2014	Struktuur, %	Sööda maksumus kokku 2014, €	Kogus, t 2012–2014	Struktuur 2012–2014 %	Sööda maksumus kokku, € 2012–2014	Struktuur, %
I. Söödakulu													
1.1. Kilu, räim	712	8,4	185 120	620	7,6	173 600	536	6,8	150 080	1868	7,6	508 800	8,4
1.2. Lõhejäätmel	425	5,0	110 500	250	3,1	65 000	236	3,0	56 640	911	3,7	232 140	3,8
1.3. Kohajäätmel	145	1,7	42 050	138	1,7	41 400	200	2,5	56 000	483	2,0	139 450	2,3
1.4. Muud kalasöödad	432	5,1	125 34	0,0	0,0		0,0			432	1,8	125 344	2,1
1.5. Tallegg kanajäätmel	3252	38,5	536 573	3542	43,6	708 462	4084	51,8	837 220	10 878	44,5	2 082 254	34,4
1.6. Sea subproduktid	533	6,3	127 986	576	7,1	149 760	425	5,4	119 000	1534	6,3	396 746	6,6
1.7. Muud lihatööstuse jätmed	165	2,0	42 900	180	2,2	46 800	178	2,3	49 840	523	2,1	139 540	2,3
1.8. Karusloomakorjused	196	2,3	0	198	2,4	0	221	2,8	0	615	2,5	0	0,0
1.9. Teravili	1423	16,9	270 370	1397	17,2	293 370	943	12,0	155 124	3763	15,4	718 864	11,9
1.10. Taimsed ja muud õlid	0,0	0,0	0	14	0,2	13 480	3	0,0	3000	17	0,1	16 480	0,3
1.11. Proteiini kontsentratsioonid	612	7,2	403 808	585	7,2	385 822	499	6,3	329 340	1695	6,9	1 118 970	18,5
1.12. Vitamiinid	0,0	0,0	73 017	0,0	0,0	79 768	0,0	0,0	60 000	0,0	0,0	212 785	3,5
1.13. Mineraalsöödad	544	6,5	114 324	620	7,6	130 200	557	7,1	116 970	1721	7,0	361 494	6,0
1.14. Muud söödad	0,0	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0	0	0,0
1.15. Söödakulu kokku	8440	100	2 031 991	8119	100	2 087 662	7882	100	1 933 214	24 441	100	6 052 866	100

Sisuliselt väärindatakse kiskjaliste karusloomade puhul (mingid, rebased) peamiselt kala- ja lihatööstuse jätmetest (moodustavad ligikaudu **70% sööda kogusest**) valmistatud sööt väärtuslikeks nahkadeks (eksporttoodanguks). See haakub Eesti biomajanduse arengukavaga aastani 2030, mille eeldatavaks tulemuseks on jätmete väärindamine jätmete taaskasutuse suurendamiseks ja jätmetekke vähendamiseks

Stsenaariumanalüüs (1)

Küsitlusele vastanute isikute vastuste kohaselt nende võimaliku käitumise osas ei esinenud kahe stsenaariumi vahel olulist erinevust. Külla aga ilmnes erinevus loomaliikide lõikes.

- I stsenaarium - karusloomakasvatuse keelustamine 10-aastase üleminekuperioodiga
- II stsenaarium - karusloomakasvatuses lisanduvad loomakaitsenõuded tõstavad tootmise omahinda 20%

Kokkuvõtlikult

- Kiskjalised karusloomakasvatajad on I stsenaariumi puhul valmis lõpetama märgatavalt varem ning ollakse valmis jätkama mõnes teises riigis; Üldiselt ollakse kahtleval seisukohal mõnel muul tegevusalal jätkamise osas või siis vähemalt ei nähta võimalust praeguseid töötajaid koolitada teise valdkonda.
- Tšintšiljakasvatajad suure tõenäosusega ei lähe üle teise riiki oma tegevust jätkama, kuid samal ajal ollakse kahtleval seisukohal mõnel muul tegevusalal jätkamiseks.

Stsenaariumanalüüs (2)

Kui karusloomakasvatuses lisanduvad loomakaitsenõuded tõstavad tootmise omahinda 20%, siis

- Kiskjalised karusloomakasvatajad suure tõenäosusega lõpetavad tegevuse või lähevad välisriiki. Samuti nähakse Eestis toornahkade tootmise olulist vähenemist;
- Tšintšiljakasvatajad suure tõenäosusega lõpetavad tegevuse, kuid ei lähe üle teise riiki oma tegevust jätkama. Samuti ollakse veendumusel, et toornahkade tootmine olulist väheneb.

Järeldame, et I stsenaariumi tulemus = II stsenaariumi tulemus majandusliku ja sotsiaalse mõju osas

Kokkuvõte ja järeldused

- Eesti karusloomakasvatuse sektorit iseloomustab aeglane areng. Areng on toimunud 4-aastaste perioodidena. Kokkuvõtvalt on sektoris väike ettevõtjate arv (alla 50 ettevõtte).
- Maailmas on nii mingi- kui ka rebasenahkade tootmine maailmas kahel viimasel aastakümnel pidevalt kasvanud (minginahkade kasv 2,7 korda 2000-2014) ja nõudlus on suur, kuid karusnahkade hinnad varieeruvad suurtes piirides, s.o. karusnahk on suure hinnariskiga toode.
- Eestis on ajavahemikul 2006–2015 on kõikide karusloomaliikide (mingid, hõberebased, sinirebased, kährikud, tšintšiljad) põhikarja üldarv kokku küsitletud farmides varieerunud ligikaudu 42,2 tuhande ja 50,6 tuhande karuslooma vahel ning nahaloomadel 127,9 tuhande ja 144,8 tuhande vahel. Ajavahemikul 2000-2006 põhikarja loomade arv kuuekordistus tänu minkide arvu tõusule ühes suurettevõttes.

Kokkuvõte ja järeldused

- Kõikide Eestis toodetud nahkade (mingi-, rebase- ja tšintšiljanahkade) koguväärtus ajavahemikul 2004/05–2015 moodustas kokku 47,72 miljonit eurot, millest minginahkade koguväärtus moodustas 30,13 miljonit (63% koguväärtusest), rebasenahkadel 14,66 miljonit eurot (31%) ja tšintšiljanahkadel 2,93 miljonit eurot (6%).
- Eestis toodetud minginahkade keskmine hind ajavahemikul 2000-2015 oli 28 euro (18,9% võrra madalam Saga Fur oksjonikeskuse keskmisest), madalaim hind oli 15 eurot ja kõrgeim 49 eurot.
- Eesti ettevõtete poolt on varasematel aastatel (2002–2005) müüdud Saga Furs OY oksjonil ligikaudu 40 000–50 000 rebasenahka, aga peale 2010. aastat ligikaudu 10 000–14 000 nahka aastas, kusjuures keskmiseks rebasenaha hinnaks vaadeldaval perioodil (2000/2001–2014/2015) oli ligikaudu 71 eurot (19,3% võrra madalam võrreldes oksjonikeskuse keskmise hinnaga)
- Rebasenahkade keskmine hind oli madalaim (39 eurot) 2008/2009 aastal ja kõrgeim (135 eurot) 2012/2013 aastal

Kokkuvõte ja järeldused

- Tšintšiljanahkade keskmine hind varieerus erinevatel aastatel ja ka Eestis toodetud ning oksjonikeskuse keskmise hinna vahel oluliselt vähem kui kiskjaliste karusloomade nahkadel. Sisuliselt oli ajavahemikul 2005–2015 Eestis toodetud ja oksjonikeskuse keskmine hind tšintšiljanahkadel ligikaudu sama, olles keskmiselt 44 eurot.
- Järelikult Eestis toodetud tšintšiljanahkade kvaliteet on kõrge ning sarnane nende nahkadega, mida toodetakse teistes Euroopa riikides.
- Hinnad varieerusid Eestis toodetud nahkadel ajavahemikul 2005–2015 ligikaudu 32-55 euro vahel
- Järelikult võib öelda, et kõikidel karusloomaliikidel (nii kiskjalistel kui närilistel) eksisteerib suur hinnarisk aastate lõikes, sest tegemist on oksjoniloogikast tekkinud suurte hinnakõikumistega

Kokkuvõte ja järeldused

- Karusnahkade müük on oluline ekspordiartikkel. Aastatel 2010-2015 on karusnahkade ekspordi summa võrrelduna piimatoodete, munade ja mee ekspordisummaga (erinevatel aastatel 4,9 miljonist eurost kuni 11,85 miljonini) olnud viimasest ligikaudu 5,5% ja teravilja ekspordiga võrrelduna (suhtes) on karusnahkade ekspordi summa 11–14%.
- Karusloomakasvatavad omavad küllaltki vähe maad ja ei kasuta toetusõiguslikku põllumaad. Samal ajal on maaressurss piisav karusloomakasvatuse arendamiseks.
- Eesti karusloomakasvatustes töötab otseselt ligikaudu 95-115 töötajat, nendest 75 mingi-ja rebasefarmides ja ülejäänud 20-40 töötajat tšintšiljafarmides.
- Karusloomafarmide rentaablusnäitajad on headel müügihinna aastatel üldiselt kõrged ja ületavad taime- ja loomakasvatuse, jahinduse ja neid teenindavate tegevusaladega ettevõtjaid. Samas on seotud hinnariskiga.
- Karusloomakasvatajate likviidsus on kõrgel tasemel, mis on tingitud väiksest pikaajaliste laenukohustuste summast.

Kokkuvõte ja järeldused

- Tšintšiljakasvatavate investeerisid valdavalt perioodi esimesel poolel (2005-2010), mingi- ning rebasefarmides on investeeringud teostatud 2011– 2013. Karusloomakasvatavate investeeringute aktiivsus on võrreldav põllumajandussektori keskmisega. Arvestades, et investeeringud on tehtud toetusteta ning laenudeta, siis on tulemus väga hea.
- Kiskjaliste karusloomade kasvatavate suuremad investeeringud on seotud söödaköögi, söötmise ja jootmise ning toornaha töötlemise seadmete, varjumajade, puuride ehitamisega, tšintšiljakasvatavatel puuride ehitamisesse, tõuloomade ostu, ventilatsiooniseadmete ja hoonete soetamisega.
- Lähitulevikus on vajalik luua/korrastada karusloomakasvatust kajastav **andmebaas (riiklik register)** loomade arvu (põhikarja isas-ja emasloomad, nahaloomad jm.) kasvatatava loomaliigi registreerimiseks , näiteks 31. detsembri seisuga.
- Sektori arengu kiirendamiseks on mõistlik karusloomakasvatuse tegevusala siduda **maaelu arengukavaga**.
- Poliitilise stabiilsuse tõstmiseks karusloomakasvatuse sektoris on **vajalik kindel riigipoolne seisukoht karusloomakasvatuse jätkamise osas.**

Täname tähelepanu eest!

